

No. of Printed Pages : 4

CFN-3

**CERTIFICATE PROGRAMME IN
FOOD AND NUTRITION (CFN)**

Term-End Examination

December, 2025

CFN-3 : ECONOMICS OF FOOD

Time : 3 Hours

Maximum Marks : 100

ਛਪੇ ਹੋਏ (ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ) ਪੰਨਿਆਂ ਦੀ ਸੰਖਿਆ : 4

CFN-3

ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਇਨ ਫੂਡ ਐਂਡ ਨਿਯੂਟ੍ਰੀਸ਼ਨ (ਭੋਜਨ ਅਤੇ ਪੋਸ਼ਣ
ਬਾਰੇ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ) (CFN)

ਟਰਮ-ਐਂਡ ਪ੍ਰੀਖਿਆ

ਦਸੰਬਰ - 2025

CFN-3 : ਭੋਜਨ ਦਾ ਅਰਥਸ਼ਾਸਤਰ

ਸਮਾਂ : 3 ਘੰਟੇ

ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਅੰਕ : 100

ਨੋਟ: (i) ਕੁਲ ਪੰਜ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ ਦਿਓ।

(ii) ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰ 1 ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ।

(iii) ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਅੰਕ ਹਨ।

1. (a) ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਿੰਨ ਖੁਰਾਕੀ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰੋ ਜੋ ਸਾਡੀਆਂ ਉਰਜਾ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਲਈ ਬੁਨਿਆਦੀ ਸਮੱਗਰੀ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਦੇ ਹਨ। 3
- (b) ਭੋਜਨ 'ਤੇ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਖਰਚ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕਿਸੇ ਤਿੰਨ ਕਾਰਕਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਬਣਾਓ। 3
- (c) ਖੇਤੀ ਉਤਪਾਦਨ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੇ ਕੋਈ ਵੀ ਤਿੰਨ ਸਭ ਤੋਂ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਸਰੋਤਾਂ/ਇਨਪੁਟ ਦੀ ਸੂਚੀ ਬਣਾਓ। 3
- (d) ਟੀ ਪੀ ਡੀ ਐਸ ਅਧੀਨ ਰਾਸ਼ਨ ਕਾਰਡ ਕਿਹੜੇ ਤਿੰਨ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਵਰਗਾਂ ਵਿੱਚ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ? 3
- (e) ਅਨਾਜ ਦੀ ਆਰਥਿਕ ਲਾਗਤ ਜਾਂ ਸੰਭਾਵੀ ਲਾਗਤ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਤਿੰਨ ਘਟਕਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਦੱਸੋ। 3
- (f) ਮੁਰਗੀ ਪਾਲਣ ਅਤੇ ਮੱਛੀਪਾਲਣ ਸਹਿਕਾਰੀ ਸਭਾਵਾਂ ਦੇ ਕੋਈ ਤਿੰਨ ਲਾਭ ਦੱਸੋ। 3
- (g) ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਦਾ ਪੂਰਾ ਨਾਂ ਦੱਸੋ: 2
- (i) FISHCOPFED
- (ii) MDM
2. (a) ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦਾ ਭੋਜਨ ਬਜਟ ਬਣਾਉਂਦੇ ਸਮੇਂ ਕਿਹੜੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖੋਗੇ? 10

- (b) ਰਸੋਈ ਬਗੀਚਾ (ਕਿਚਨ ਗਾਰਡਨ) ਕੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਭੋਜਨ ਦੇ ਉਤਪਾਦਨ ਵਿੱਚ ਇਸਦੇ ਮਹੱਤਵ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 10
3. (a) ਜਨਤਕ ਵੰਡ ਸਿਲਸਿਲੇ ਦੇ ਢਾਂਚੇ ਅਤੇ ਕਾਰਜਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ। ਵਿਸਤਾਰ ਨਾਲ ਦੱਸੋ ਕਿ ਜਨਤਕ ਵੰਡ ਸਿਲਸਿਲੇ ਨਾਲ ਖਪਤਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਲਾਭ ਹੁੰਦਾ ਹੈ? 7+5
- (b) ਭੋਜਨ ਸਬਸਿਡੀ ਦੇ ਘਟਕਾਂ ਬਾਰੇ ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 8
4. (a) ਖੇਤੀਬਾਡੀ ਇਨਪੁਟਸ 'ਤੇ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾਣ ਵਾਲੀਆਂ ਸਬਸਿਡੀਆਂ ਕੀ ਹਨ? ਦੱਸੋ। 10
- (b) ਪੋਲਟਰੀ ਉੱਦਮ ਦੀ ਆਮਦਨ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਸਮੱਰਥਾ 'ਤੇ ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 10
5. (a) ਆਪਰੇਸ਼ਨ ਫਲੱਡ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਕੀ ਹੈ? ਇਸ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਅਤੇ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 10
- (b) ਮੱਛੀ ਪਾਲਣ ਕੀ ਹੈ? ਮੱਛੀ ਪਾਲਣ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਮੁੱਲ ਵਰਧਿਤ ਉਤਪਾਦਾਂ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਉੱਦਮ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾਣ ਵਾਲੀਆਂ ਸਬਸਿਡੀਆਂ 'ਤੇ ਚਾਨਣਾ ਪਾਓ। 2+3+5
6. (a) ਉਦਾਹਰਣ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਪੂਰਕ ਅਤੇ ਖੁਰਾਕ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਦਰਮਿਆਨ ਅੰਤਰ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰੋ। 4
- (b) ਕਿਸੇ ਵੀ ਇੱਕ ਪੂਰਕ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਖੁਰਾਕ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ, ਲਾਭਪਾਤਰਾਂ ਅਤੇ ਘਟਕਾਂ ਬਾਰੇ ਦੱਸੋ। 8+8
7. (a) ਖੁਰਾਕੀ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦਾ ਖਰਾਬ ਹੋਣਾ ਕੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ? ਖੁਰਾਕੀ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦੇ ਖਰਾਬ ਹੋਣ ਦੇ ਸਰੋਤਾਂ ਬਾਰੇ ਵਿਸਤਾਰ ਨਾਲ ਦੱਸੋ। 3+5

- (b) ਖੁਰਾਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ 'ਗ੍ਰੈਡਿੰਗ ਖੁਰਾਕ ਕਾਨੂੰਨ ਅਤੇ ਖੁਰਾਕ ਸੰਬੰਧੀ ਮਿਆਰਾਂ' ਦੀ ਵਿਹਾਰਕਤਾ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।

4+4+4

8. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਚਾਰ 'ਤੇ ਸੰਖੇਪ ਨੋਟ ਲਿਖੋ: $4 \times 5 = 20$

- (a) ਖਪਤਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸਿੱਖਿਅਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਖਪਤਕਾਰ ਸੁਰੱਖਿਆ ਸਮੂਹਾਂ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ
- (b) ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਪਾਏ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਆਮ ਪੌਸ਼ਣ ਸੰਬੰਧੀ ਵਿਕਾਰ
- (c) ਮਿਲਾਵਟਖੋਰੀ ਅਤੇ ਇਸਦੀ ਰੋਕਥਾਮ
- (d) ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਨੀਤੀ
- (e) ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਵਿੱਚ ਫ਼ਸਲਾਂ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੇ ਸਰੋਤ

× × × × ×